Mánudaginn 16. júní 1958.

Nr. 74/1958. **Skattstjórinn í Reykjavík**
(Benedikt Sigurjónsson hrl.)
gegn
**Guðjóni H. Sæmundssyni**
(Gunnar J. Möller hrl.).

**Dómendur:**
**hæstaréttardómararnir Jónatan Hallvarðsson, Jón Ásbjörnsson og Þórður Eyjólfsson og prófessor Ármann Snævarr og Kristán Kristjánsson borgarfógeti.**

Um rétt skattgreiðanda til að kynna sér stóreignaskattskrá.

## Dómur Hæstaréttar.

Setudómari í málinu, Theódór B. Líndal prófessor, hefur kveðið upp héraðsdóminn.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 23. maí þ. á. Hann krefst sýknu og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti eftir mati dómsins.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti af áfrýjanda eftir mati dómsins.

Ákvæði 37. gr. laga nr. 46/1954 um skattskrár gilda, eftir því sem við á, um framkvæmd laga um skatt á stóreignir nr. 44/1957, sbr. 2. mgr. 10. gr. þeirra laga. Samkvæmt þessu ber að staðfesta ákvæði héraðsdóms um framlagningu skattskrár að öðru leyti en því, að frestur til framlagningar verði ein vika frá birtingu dóms þessa.

Eftir þessum úrslitum er rétt, að áfrýjandi f. h. ríkissjóðs greiði stefnda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals kr. 5.000.00.

Dómsorð:

Áfrýjandi, skattstjórinn í Reykjavík, er skyldur til að veita stefnda, Guðjóni H. Sæmundssyni, og trúnaðarmanni hans, Svavari Pálssyni, löggiltum endurskoðanda, færi á því að kynna sér heildarskrá um stóreignaskatt, álagðan samkvæmt lögum nr. 44 3. júní 1957, annað

tveggja í skrifstofu sinni í Reykjavík eða þinghúsi bæjarins virka daga, kl. 10—12 og 13—16, nema laugardaga, kl. 10—12.

Stefndi hefur þessa heimild 14 daga, eftir að vika er liðin frá birtingu dóms þessa.

Áfrýjandi, f. h. ríkissjóðs, greiði stefnda málskostnað í Hæstarétti, kr. 5.000.00.

**Dómur bæjarþings Reykjavíkur 20. maí 1958.**

Mál þetta, sem tekið var til dóms þann 6. maí 1958, hefur Guðjón H. Sæmundsson húsasmíðameistari, Tjarnargötu 10 í Reykjavík, höfðað á bæjarþingi Reykjavíkur með stefnu, útgefinni 14. apríl 1958, gegn Halldóri Sigfússyni skattstjóra í Reykjavík. Málsaðiljar hafa samið um, að eigi þurfi að leggja málið til sátta hjá sáttanefnd.

Stefnandi hefur krafizt þess aðallega, að stefndi verði með dómi skyldaður til að veita stefnanda og umboðsmanni hans, Svavari Pálssyni, löggiltum endurskoðanda, færi á að skoða skrá um stóreignaskatt, álagðan samkvæmt lögum nr. 44 3. júní 1957, hvenær sem er í a. m. k. tvær vikur í Skattstofunni á venjulegum skrifstofutíma hennar eða í bæjarþingsstofunni. Til vara krefst stefnandi með sama hætti aðgangs að stóreignaskattskrá fyrir Reykjavík.

Í báðum þessum tilvikum krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda að mati dómsins.

Stefndi krefst aðallega algerrar sýknu af öllum kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hans hendi að mati dómsins. Til vara krefst hann, að einungis stefnanda persónulega verði um tveggja vikna skeið veittur kostur á aðgangi að stóreignaskattskrá fyrir Reykjavík og málskostnaður verði látinn niður falla. Til þrautavara krefst hann, að einungis stefnanda persónulega verði veittur slíkur aðgangur að heildarskrá yfir stóreignaskattsgreiðendur og málskostnaður verði látinn niður falla.

Málavextir eru þeir, að stefnanda hefur verið gert að greiða stóreignaskatt samkvæmt lögum nr. 44 3. júní 1957. Hann hefur falið ráðunaut sínum og umboðsmanni, Svavari Pálssyni, löggiltum endurskoðanda, að gæta réttar síns í þessu sambandi. Af því tilefni hefur endurskoðandinn óskað að fá að kynna sér

stóreignaskattskrána, en verið algerlega synjað um það. Telur stefnandi synjun þessa andstæða lögum.

Kröfur sínar byggir stefnandi á því, að í 10. gr. 2. mgr. laga nr. 44 3. júní 1957 er svo kveðið á, að um „.... og önnur þau atriði, sem ekki er sérstaklega kveðið á um í lögum þessum eða reglugerðum, settum samkvæmt þeim" skuli fara eftir ákvæðum laga nr. 46 14. apríl 1954 um tekju- og eignarskatt, eftir því sem við eigi.

Í lögum nr. 44/1957 séu engin ákvæði um framlagningu stóreignaskattskrár og slík ákvæði séu ekki heldur í reglugerð nr. 95 3. júní 1957. Þar sé einungis mælt svo fyrir, að tilkynning um skattinn skuli send hverjum gjaldanda í ábyrgðarbréfi, sbr. 22. gr. reglugerðarinnar.

Stefnandi telur, að af þessu hljóti að leiða, að ákvæði 37. og 38. gr. laga nr. 46/1954 gildi um stóreignaskattinn, að því er framlagningu stóreignaskattskrárinnar varðar. Einkum leggur stefnandi áherzlu á, að samkvæmt ákvæðum 38. gr. hafi hver gjaldandi rétt til að bera sig saman við aðra og kæra álagningu á aðra. Ennfremur það, að öðrum sé sleppt eða tekjur og eign einhvers sé of lágt ákveðin svo og að bera upp aðfinningar um hvert það atriði í skattskránni, sem að einhverju leyti getur snert hagsmuni hans.

Stefnandi telur, að þessi sömu sjónarmið hljóti að ráða um framlagningu stóreignaskattskrár og sé því brýnt hagsmunamál fyrir hann og aðra stóreignaskattsgreiðendur, að skráin sé lögð fram, svo að sjá megi, hvernig skatturinn kemur niður og hvort hann fái staðizt að lögum. Hann bendir og á, að skattkerfið sé orðið mjög flókið og stóreignaskattur mjög sérstæður. Bæði sér og öðrum stóreignaskattsgreiðendum sé því nauðsyn að leita aðstoðar sérfróðra manna til þess að geta notið framnangreinds réttar síns.

Varakrafan er miðuð við það, að vafi kynni að leika á því, hvort tilvitnuð ákvæði laga nr. 46/1954 veiti efni til þess, að stefnandi geti krafizt aðgangs að öðrum skattskrám en skattskránni í Reykjavík, þar sem skattur er lagður á hann.

Stefndi telur hins vegar, að reglur 37. og 38. gr. laga nr. 46/1954 um skattskrár séu að stofni til runnar frá lögum 14. desember 1877. Ástæður fyrir reglum þessum muni einkum hafa verið þær að tryggja það, að gjaldþegnar gætu örugglega fengið vitneskju um skatta sína og skattstofna og til þess að miða við, hvenær kærufrestir skyldu hefjast. Ekki hafi verið siður og ekki

sé skylda að senda þinggjaldsseðla, enda hafi þeir verið afhentir á manntalsþingum og sú sé venja enn, nema í Reykjavík. Sérstakar ástæður séu þar til ákvæðanna um skattskrár. Þessar reglur 37. og 38. gr. geti ekki átt við um stóreignaskattinn, því að þar sé öllum hlutaðeigendum send tilkynning um skattinn og þess vegna engin þörf á skattskrá. Um þessi efni séu ákvæði í reglugerð nr. 95/1957. Telur stefndi sér skylt að fara eftir þeim og með öllu óheimilt að víkja þar frá. Ákvæði um stóreignaskatt í lögum nr. 22/1950, sbr. lög nr. 117/1950 séu og sama efnis. Auk þessa séu í stóreignaskattskránni upplýsingar, sem sér sé með öllu óheimilt að veita, og gæti slíkt jafnvel bakað sér refsiábyrgð.

Varakröfur sínar rökstyður stefndi með því, að samkvæmt ákvæðum 37. og 38. gr. laga nr. 46/1954 eigi stefnandi aðeins persónulegan rétt á því að fá að kynna sér skrá um stóreignaskattsgreiðendur í Reykjavík.

Þá hefur stefndi sérstaklega mótmælt því, að sér verði gert að greiða málskostnað, þar sem lögmæltum fyrirsvarsmanni ríkissjóðs hafi ekki verið stefnt í málinu, enda hafi stefndi engin sjálfstæð fjárráð fyrir ríkissjóð.

Það er ljóst af ákvæðum laga nr. 46 14. apríl 1954, sbr. einkum 38. gr., að gjaldþegnum er þar veitt almenn heimild til þess að kynna sér heildarniðurstöðu skattálagningarinnar.

Þeir eiga því eigi aðeins rétt á að kynna sér álagningu á sjálfa sig, heldur og aðra, enda er það nauðsynlegt til þess að gjaldþegn geti gengið úr skugga um, hvort álagning á aðra gengur á hagsmuni hans. Loks bera ákvæðin með sér, að rétturinn til þess að kynna sér skrána er eigi bundinn við gjaldþegna eina, heldur ber hann hverjum sem er, og þá einnig sérfróðum aðstoðarmönnum gjaldþegna. Kemur hér fram sú skoðun, að almenningur eigi rétt á færi til þess að koma fram aðhaldi gagnvart skattyfirvöldum. Þau sjónarmið, sem hér hafa verið rakin, eiga að fullu við um stóreignaskattinn og ber því að beita þeim um hann, sbr. 10. gr. 2. mgr. laga nr. 44/1957.

Framkvæmd laga nr. 22/1950, sbr. lög nr. 117/1950, raskar hér engu né heldur 22. gr. reglugerðar nr. 95/1957, sem telja verður verklagsreglu skattyfirvöldum og gjaldþegnum til hægðarauka, en ekki reglu, er tryggi réttarstöðu gjaldþegna nægilega vel.

Ekki er í ljós leitt, að stóreignaskattskráin hafi þau leyndarmál að geyma, er geri stefnda óheimilt að leggja hana fram. Í 37. gr. laga nr. 46/1954 eru taldar fram ákveðnar upplýsing-

ar, sem að dómi lögggjafans eru ekki þess eðlis, að almanna- eða einkahagsmunir krefjist þess, að þær skuli leynt fara. Þessi sjónarmið eiga einnig við um stóreignaskattinn, og getur leyndarskylda stefda, að því er hann snertir, ekki verið ríkari heldur en að því er snertir hinn almenna tekju- og eignaskatt.

Í 10. gr. laga nr. 44/1957 segir, að skattur samkvæmt lögunum skuli ákveðinn af skattstjóranum í Reykjavík og að hann skuli úrskurða skattkærur. Því er ljóst, að skattstjóri Reykjavíkur hefur framkvæmd þessara mála með höndum, einnig utan Reykjavíkur og að sérsjónarmið laga nr. 46/1954, sem leiða mætti af því, að samkvæmt þeim lögum er landinu skipt í skattumdæmi, eiga ekki við um stóreignaskattinn.

Samkvæmt framangreindu verður aðalkrafa stefnanda tekin til greina.

Við munnlegan flutning málsins kom það fram, að stefndi synjaði um framlagningu skrárinnar í samráði við ráðamenn fjármálaráðuneytisins. Þegar af þeirri ástæðu verður að telja stefnda aðilja að málskostnaðargreiðslu. Samkvæmt úrslitum málsins ber stefnda að greiða stefnanda málskostnað, er telst hæfilega ákveðinn kr. 1500.00.

Dómsorð:

Stefndi, skattstjórinn í Reykjavík, er skyldur til þess að veita stefnanda, Guðjóni H. Sæmundssyni, eða trúnaðarmanni hans, Svavari Pálssyni, löggiltum endurskoðanda í í Reykjavík, færi á því að kynna sér heildarskrá um stóreignaskatt, álagðan samkvæmt lögum nr. 44 3. júní 1957, annað tveggja á skrifstofu sinni í Reykjavík eða þinghúsi bæjarins alla virka daga kl. 10—12 og 13—16, laugardaga 10—12.

Stefnandi hefur þessa heimild 14 daga eftir að vika er liðin frá lögbirtingu dóms þessa.

Stefndi, skattstjórinn í Reykjavík, greiði fyrir hönd ríkissjóðs stefnanda málskostnað kr. 1500.00.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.